

[Schovelin.]

med højere Brødpriser. Se, her rører vi ved et vigtigt Punkt, ikke mindst fordi Næringsfriheden, den fri Konkurrence, har fremkaldt hele denne Fagforeningsbevægelse, Trustbevægelse og Kartelbevægelse, hvorom der i de sidste Aar har været saa megen Tale, og som har været den naturlige Reaktion, Producenternes Forsøg paa at væbne sig imod de for dem uheldige Følger af Næringsfriheden. Og hvad gaar alle disse Associationers Arbejde ud paa? I Virkeligheden paa at begrænse Konkurrencen, at ekstirperer Følgerne af Næringsfriheden. Og naar vi derfor rejser det Spørgsmaal, som navnlig ved en saadan Sags første Behandling synes mig meget stort og vigtigt: Er der for os Lovgivere nu et ganske lignende vigtigt Hverv at udfylde som det, der i 1857 forelaa for den danske Lovgivningsmagt: At bryde med Lavsvæsenet og gaa over til Næringsfrihed, er der et tilsvarende Arbejde, som Nutiden lægger paa vore Skuldre? — saa vil jeg gerne herom sige følgende: Ingen, der med Alvor og Grundighed beskæftiger sig med disse Spørgsmaal, tør, tror jeg, besvare dem paa afgørende Vis. Man maa tværtimod sige: Vi lever i en stor Brydningstid, og det er saare svært at profetere om, i hvad Retning Tiden vil gaa. Noget kommer Svaret ogsaa til at bero paa ens egen Samfundsanskuelse, ens egen politiske Opfattelse, bl. a. fordi hvad man haaber, det tror man ogsaa lidt paa. Og man maa huske paa, at en Faktor, der spiller sin store Rolle for Udviklingen, er, hvad de forskellige Partier, de forskellige Mennesker ønsker og har til Formaal at faa forment ud af det nuværende Kaos. Men at to vældige Kræfter strider mod hinanden, det er sikkert. Situationen er ikke afklaret, saaledes som i 1857, hvor enhver, i alt Fald de, der havde lange Øjne og stod paa en overlegen Grund som Otto Müller, kunde se, at nu bar det i Retning af Næringsfrihed. Saaledes er det ikke nu; vældige Kræfter brydes, men Valget maa i det store og hele træffes. Jeg for mit Vedkommende vil bekende, at jeg har den Tro, at der vil komme en Reaktion til Fordel for Næringsfriheden, fordi vi er i Færd med at blive overorganiseret, og fordi Producentspørgsmaalet igen er skudt for stærkt i Forgrunden, saa vi faktisk under mere eller mindre privatretlige Former er vendt tilbage til det gamle Lavsvæsen. Vi lider atter under det gamle Lavsvæsen, det er næsten saadan, at enhver sidder og vogter paa den anden, den ene maa ikke gøre den andens Arbejde. Naar der kommer en Tøm-

rer for at reparere noget i en Lejlighed og man siger til ham: Kunde De ikke rette lidt paa den Dør? hedder det: Vorherre bevares, det er en Snedkers Arbejde. Dette haanede allerede Fader Holberg for saa lang Tid siden i „Den politiske Kandestøber“, men Verden er saamaend vendt tilbage til hele dette, jeg havde nær sagt, Kandestøberi, til hele dette Lavsvæsen. Jeg skulde tro, det nu har naaet et saadant Overmaal, at Samfundet igen trænger til en Dosis virkelig Næringsfrihed. Og derfor vil jeg gerne have Lov til her at udtale, at et nødvendigt Komplement til et Lovforslag som dette, der jo bygger videre paa Næringsfriheden, efter min Mening er, at man ogsaa søger at lovgive saaledes, at den fri Konkurrence beskyttes i det hele og store. Derfor er jeg personlig — det vil jeg gerne have Lov til at sige ved denne Lejlighed — glad over Regeringens Forslag om Erhvervs- og Arbejdsfriheden, en Lovgivning i den Retning vil netop udgøre et nødvendigt Supplement til Næringsloven, hvis Næringsfriheden ikke blot skal staa paa Papiret.

Disse almindelige Betragtninger tror jeg bør fremføres ved en Lejlighed som denne. Vi kan ikke fordybe os i Enkeltheder, men vi maa være klare over, at det i Virkeligheden er et betydningsfuldt Valg, her skal træffes. Vi vil blive spurgt: Skal vi bevist gaa videre paa Næringsfrihedens Bane og tage de deraf følgende Konsekvenser ogsaa for den øvrige Lovgivnings Vedkommende, og derfor har jeg ment det rigtigt ved denne første Behandling at drage disse Punkter frem.

Derefter vil jeg gerne gøre nogle enkelte Bemærkninger til et Par Hovedpunkter i Lovforslaget. Jeg beklager, at man i den udmærkede Kommission ikke har haft Mod nok til endelig en Gang at gøre det, der maa og skal gøres, nemlig at stille Andelsforeningerne og Brugsforeningerne næringsretligt paa lige Fod med den almindelige personlige Udøvelse af Næringsdrift. Saa meget Mod kunde man maaske dog nok have ventet ved den Lejlighed. Naar man ser rent nationaløkonomisk paa Sagen, er det, som en Detailhandler beskæftiger sig med, og det, som en Brugsforening beskæftiger sig med, præcis det samme. Det er Indkøb af Varer paa den ene Side og Distribution til en Kundekreds paa den anden Side. Det er jo saadan i et ordnet Samfund, at efterhaanden som Produktionen af en Vare skrider frem, bliver Produktet værdifuldere og værdifuldere. Egentlig er Produktionen, Samfundsproduktionen af en Vare, først færdig i det Øjeblik, Varen har